

Уста драматург

Марий сылнымутын, марий искусствын пытартыш жапыште виянмыже, ончыко кайымыже ятыр шотышто драматург Миклай Рыбаковын творчествыж дене кылдалтын Тудо ынде чырык курым лиеш лудшо-влакым сорал произведе-нийлаж дене куандарен шога, марий Театр тудын пьесылажым куанен модын ончыкта.

Миклай Рыбаков (Рыбаков Николай Федорович) пел Курым ончыч, 1932 ий 4 ноябрьште Марий АССР, Волжский районысо Портанур (Березники) ялеш колхозникын ешештыже шочын. Ондак Помар селасе школышто тунемын, а 1948 ийыште Йошкар-Олашке. толын, И. С. Палантай лумеш музыкально-театральный училищыш тунемаш пурен. Вараже Ленинградыште А. Н. Островский лумеш Государственный театральный институтышто театроведческий факультетыште тунемын.

Вузышто вич ий тунеммеке, М. Рыбаков шочмо кундемышкыже портылын, Радиовещаний ден телевидений комитетыште пашам ышташ туналын. Ятыр ий Марий АССР культура министрлан шоген. Кызыт тудо Марий АССР-ын телевидений да радиовещаний шотышто Госкомитетшын председательже.

Марий калыклан Рыбаков Миклай утларакше писатель пашаж дене палыме. Тудо сылнымутан книгаг изинекак йоратен кушкын, туналтыш школыштак литература деке шумештын. Шке шарнымаштыже тудо сера: «Нылымше классыште тунеммем годым «Суан» трагедийым возенам ыле. Кочам лудын лекте да мыйын трагедием дене чара пырдыжым тушкен шындыш. Тыге, пырдыж деке миен, шке произведением ятыр жап лудынам».

Институтышто тунеммыж годым «Ленинградская правда» газетын внештатный литературный пашаенже лийын,, турло информацийым, статья ден фельетоным возен.

1955 ийыште «Ончыко» журналеш «Кузе мый пирым пуштым» луман первый ойлымашыже лектын. Тиддеч вара «Мик-Мек», «Макар арка», «Электричество» да моло ойлымашыже савыкталтыныт. Эн сай ойлымаш ден юморескыжым иктыш чумырен, М. Рыбаков «Мик-Мек» (1959), «Ачамын йоратыме мурыжо» (1968) сборниклам ямдылен. Нине сборникышке пурышо произведений-влак онай содержанияйышт; лиризм кумылышт, лывырге йылме дене ойыртегалтыт. Литературный критика нине книгаг кушкын аклен, а южо ойлымашыжым тунамак татар ден чуваш йылмыш кусарыме. А «Шонго салтак» новеллыже руш йылме дене «Литературная Россия» газетеш печатлалтын, (Рушлашке кусарыме годым тиде ойлымашлан «Сторож из Сапанура» вуймутым пуымо).

Рыбаков Миклай эн чотшо драматургийже дене чапланен. 1960 ийыште тудо «Кок эрге» пьесым возен да тудым Марий театр модын ончыктен. Умбагыже драматург паша М. Рыбаковын творчествыштыже

рудо верым налын. Тудо «Керемет корем воктене», «Тошто тан», «Морко сем», «Чодыра муй» драмылам возен, С. Чавайнын «Элнет» романжым, М. Шкетанын «Эрэнер» романжым пьеса-инсценировкаш савырен, йоча-влаклан «Волшебный кусле», «Онарын кердыже» йомак-пьесылам полеклен.

Миклай Рыбаковын чыла драматический произеенийже актуальный содержаниян, идей шотышто виян, пусо. Писатель совет калык шумым вургыжтарыше проблемым тарвата, эре уым кычалеш, чын верч шогаш кумыланда. Тудын йоратыме геройжо - чыла нельм сенен толшо айдеме. Тидын шотышто тудын «Кинде» трилогийже вигак шинчаш перна.

«Кинде» трилогийыш кум пьеса ушнен: «Салтак вате», «Кинде», «Онтон». Шке трилогийже дене драматург кумда жапым авалтен налеш, 1941 ий гыч тачысе кече марте колхоз ял илышым ончыкта.

Совет калыкын патриотизм шулышыжым, патыр кумылжым кум пьесыштыжат келгын суретлен пуымо, а «Салтак вате» драмыште колхозница Лыстывийын образцым виян ончыктымо. Критик М. Георгина, трилогий посна книга дене савыкталт лекмеке, шке рецензийыштыже тыге каласен: «Писатель «Салтак вате» драмыште Лыстывийын поро чонжым, уш-акылжым, луддымылыкшым, неле жапыште йоним муын моштымыжым ончыктен кертын... Драматург Лыстывийын еш илышыштыжат ойыртемайтше палым муын моштен. Тиде удырамашын чыла умыржо элнан пеш неле жапше дене кылдалтын».

«Кинде» трилогийыште реализм сынан суретат, лиризм кумылат, романтика пафосат, публицистика шомакат, иктыш ушнен, икте-весыштым ешарен толыт. Тиде ойыртемым М. Рыбаков вараже возымо произе-денийлаштыже утларак рашемден. Ныжылге лиризм, мыскара койыш, реализм сурет иктешлалт толмо «Морко сем», «Чодыра муй», «Шайра Майра» пьесылаштыже раш коеш.

М. Рыбаковын драматургийже марий литературым кугун пойдарен, марий искусствым умбакыже нолтал колташ полшен. Творчество саскажым, мурпаша усталыкшым шотыш налын, тудлан Марий АССР Государственный премийым, марий комсомолын Олык Ипай лумеш премийжым, РСФСР культурын заслуженный пашаенже почетный лумым пуымо. Тудо сылнымутым, искусствым вияндаш чот тыршыме дене пырляк тале общественник. М. Рыбаков - партий Марий обкомын членже, Марий АССР Верховный Советын депутатше, советско-венгерский келшымаш обществын Марий отделенийжын правленийжым вуйатыше, Марий АССР Писатель ушем правленийын членже, республикысе Журналист ушем бюрон членже.

Писатель, культура пашаен Миклай Рыбаковын пашаже, тыршымышыже турло шорынан, саска аршашан. Но эн лектышан, мотор тудын драматург корныжо. Тиде корнышто тудын эн тун чапше. Кулешан пашаже утларак талышныже, умбакыжат пелед шогыжо манын, тудлан тыланена. Вет витле ий вийумбал пагыт, куатым поген шуктымо жап.

Ким ВАСИН.

Марий коммуна. – 1982. – 2 ноября.